

ANY V.

Barcelona 6 d' Octubre de 1895.

NÚM. 40.

¡MALES ENTRANYES!

La Época, diari de Madrid, órguen del partit lliberal conservador, y, ara per lo tant, gazeta oficiosa de la gent que 'ns governa, ha dedicat un article á la dolorosa catástrofe del creuer *Sanchez Barcáiztegui*.

En aquest article de *La Época*, hi llegirem exes paraules que transcribim en l'idioma del original y ab lletres ben visibles:

LOS BUQUES DE GUERRA SE REEMPLAZAN CON MÁS DIFICULTAD QUE LAS COMPAÑÍAS DE INFANTES Ó JINETES.

Qui ha vist y veu, aquests dies, convertides en mars de llàgrimes tantes llars d'ahon han estat ó son arrencats los fills ó 'ls marits que 'l govern se 'n dú cap á la mort; qui ha vist, ab la ánima transida de dolor, les barcades de jovent que mar enllá s'allunyava dient los darrers adeus á la terra estimada que, ay! casi de segur, no han de veure may més, y á la santa mare, desesperada d'haver de donar á la guerra aquells bocins del seu cor; qui mida y sent tota la profunditat d'horror que hi ha en exa guerra mortí-

fera que 'ls governants han congriada y encesa, es impossible que puga contenir davant d'aquelles paraules, ¿qué dich paraules? d'aquells brahols de hiena impía, lo sollevament de la indignació.

Que s'espliquen aquelles paraules com se vulla, no hi haurá medi de fèrleshi dir lo contrari de lo que diuen.

Aquelles paraules són un insult grosser é inhumá llançat á la cara de nostres germans, á qui prenen la llibertat y la vida los governants en quin nom parla 'l diari que les ha estampades; son un insult miserable al dolor y á les llàgrimes de tantes mares, de tantes esposes y de tants fillets qui tenen tot son tresor, totes ses esperances, tota sa adoració posades entre les urpes de la terrible guerra... ¡Un barco se reemplaça ab més dificultat que una companyía de soldats!!

¡Males ánimes! Haguessen d'anarhi ells á reemplaçar les baxes de les companyies.

¡A quina gent, válgam Deu, están subjectes! Se 'ns xuclen los diners, malgasten la nostra sanch y encara axís nos afronten!

Sembla impossible que la raça un temps tant noble dels catalans aguante tanta provocació y tanta injuria, ab que 'ls amos castellans la vergassegen.—V.

LA OBSERVANÇA DE LA LLEY

En pochés dies nos han comunicat los diaris exes dues noticies: La primera, que 'l Quefe del Govern espanyol va alabar-se de que les Cambres li aprobarien que 's tirés á sobre dels separatistes bilbains ab persecucions y cástichs *que la lley no consentia*. La segona, que una colla d'oficials de la marina han practicat, y fets públichs en la prempsa, compromisos y preparatius pera un desafío *que les lleys prohibexen*, y açó ab coneixement y aplauso, y, fins, s' ha dit, ab lo concurs, del Ministre de Marina.

Aquestes dues noticies la opinió pública y sos orguens les han passades al racó dels trastos inútils.

No ho merexien pas. Hi ha en elles una nova manifestació, y un síntoma d'aggravament, d' un estat d' esperit espanyol explicador d' una pila d' histories tristes y pressagiador de catástrofes esdevenidores. Açó intentám assenyalar en les ratlles qui seguxen:

Los subdits del centralisme madrileny, patim del mal de viure subiectes á lleys que, dictades per la ineptitut y la petulancia de dues dotzenes de xerrameques de la *tribuna nacional*, son, com aquests matexos, inaguantables, de tant dolentes.

No son pas cançoneries! Lo mal es gravíssim y de conseqüències necessariament pertorbadores. Contéu: la lley es la regla del obrar; si la regla es talment torta, ajudáume á pensar qué tal anirán les obres!

Ab tot, hi ha un mal més terrible pera un Estat que 'l de tenir lleys dolentes.

Aquest mal pitjor es que 'ls ciutadans del Estat no tinguen lo sentiment del respecte y acatament al precepte legal.

D' aquesta malaltia n' están apoderats de tal manera tots los ciutadans espanyols, que determina un dels pochés tirats qui donen ayres de comunitat als varis y molt diferenciats elements étnichs constituyents de la Espanya actual.

La unitat espanyola, que tant saragategen, no existeix en les creencies: va destruhirla l' article 11 de la constitució. No existeix en la llengua, perque 'n viuen, ab honor y crexenta ufana, tota una colla que, fora del vedat oficialsch, fan la competencia, y algunes la pols y tot, á la dels amos. No existeix en lo dret civil, perque, gracies al colp de dignitat ¡massa passatger! d' alguns pobles qui encara tenen estones de vergonya, lo Códich castellá no es ben be el *Código español*, á pesar de que 'n gallege. No es en les costums, perque encara 'ls castellans se taquen la pitrera ab lo regalim del porró, si no 'l xumén; y en tractantse de toros y flamenqueries encara 'ls d' ací, y d' altres encontrades, no tenim los termens propis, ni la sanch ni les desllorigadures de reglament. No existeix en lo sentit polítich, perque 'ls pobles lliures de cap al Nord no s' empassen la baxesa fetitxista de les tribus dels de cap avall del Ebro... Però, si la unitat espanyola no existeix en cap dels elements substancials dels pobles components del Estat espanyol, en altres coses hi es ben manifesta; y en aquesta de que les haviem, sobre tot, ço es, en la falta de respecte y acatament de les lleys, hi es consumada y perfeccionada.

Anéu allá ahon vos donga la gana; res-seguiu poble per poble y casa per casa, tot l' Estat espanyol, des de 'l cim piri-nench ahon N' Otger plantá la primera fita de Catalunya, fins al primer troç de terra audalusa que petjaren los moros d' En Tarick, y per tot veuréu brillar á la

llum del dia, y ab son seguici de danys y desventures, lo menyspreu dels preceptes de la llei.

He parlat de danys y desventures, y 'ls mots son, per desgracia, massa pertinents: Si un pays te la mala sort de tocarli, ó de donarse, legisladors indignes, ab una estrebada se 'ls pot traure de sobre, y ab la esperança, de moment, y si es perseverant, ab la certesa, de confiar la trascendental missió d'assenyalar les normes del obrar á enteniments més capaços y á voluntats més rectes. Hi ha hagut un esgarriament lamentable, perque ha causat un retrás y ha exigit un excés d'esforç; però, retrobada la via, la marxa es segura y progressiva.

Además, cal pensar una cosa, y es que en un pays ahon los ciutadans respecten y observen la llei, es dificilissim que *les lleys* sien dolentes; es fácil, y, humanament, es segur, que *algunes lleys* no serán bones; però un orde d'elles, al menys, es precis que vage per camins rectes. Y la rahó es clara: si les lleys s'observen, la dolenteria que tinguen produheix á cada moment, en l'obrar dels ciutadans, innumbrables pertorbacions, palpantse á cada instant, sobre tot lo territori, los inconvenients; y la impopularitat y 'l desprestigi del precepte legal es inevitable, y la seva abrogació cosa de temps y d'ocasió.

Finalment, la observança de la llei produheix un altre benefici, qui enclou y dona efectivitat als abans indicats: Les lleys son la manifestació del Estat, la realisació plástica d'un ser quí, com del orde moral (sentit d'oposat á lo corporal-material), es inassequible á la comprensió de la majoria. D'aquí que, quan les lleys son observades, la llei es lo lligam que arreplega y combina, dintre d'una unitat armónica, tots los elements espargits del Estat, es lo terreno ahon los átomos individuals (ciutadans) y les moléculas socials (corporacions y comunitats) se reunexen,

colaborant en la nutrició y perfeccionament del Estat que componen. Es á dir, que, ahon los ciutadans respecten y acaten les lleys, resulta que, 'ls uns designant als qui han de formularles, aquets dictantles y tots inspirantles y observantles, donen á la vida del Estat una efectivitat y una vigoria que, si be no impidexen los esgarriaments, asseguren una gran acumulació de forces de resistencia pera salvar les crisis d'aquells esgarriaments, y son, ensemps, penyora casi be indefectible de la tornada á camí.

En aquesta apuntació dels beneficis que li produheix á un pays lo sentiment del respecte á la llei, venen compreses *sensu contrario*, les desgracies qui sobrevenen al Estat en quins ciutadans es mort aquell sentiment: En ell, la llei no es manifestació del Estat, sinó manament del Poder; en los elements del Estat no hi ha armonia, sinó disgregació; no hi ha colaboració en la llei, sinó apartament ó lluyta; á la efectivitat y vigoria fan lloch l'artificialisme y 'l decandiment; hi ha més freqüencia de desencaminaments, y en aquests, la casi certesa d'una perseverancia missatgera de la perdició irremediable.

Penso que en les tristeses d'aquest según quadro hi hauréu reconegut la situació del Estat espanyol; d'aquest Estat quin element dominant y director ha duyt á la vida comunal, com á fórmula de la seva idiosincracia, aquest principi abominable: *Hecha la ley, hecha la trampa*.

N. VERDAGUER CALLÍS.

LES RATXES DE MADRID

Quan lo bon company Verdaguer escrivia fan vuyt dies aquell sensat article sobre 'l separatisme, de segur que no conexia un *fondo* de *El Imparcial* publicat en la edició del dia 24 del darrer Setembre. Si l'hagués conegut s'hauria

escruxit, puix, tot demanant procediments de energia contra 'ls biscains, s' atia al govern á obrar fora del cercle de les lleys. Y açó jo no ho puch passar perquè sempre m' he resistit á que la tiranía adoptás la postura de la llivertat.

El Imparcial ha tractat de contrarestar la acció dels diputats y senadors per Biscaya, quins han cregut del seu deber manifestar als alts poders del Estat que consideren exagerades les proporcions donades al assumpto de la societat *Euskaldun Batxoquiya* y del periódich *Bizcainarra* y que son per lo mateix excessivament rigurosos los procediments aplicats als separatistes de aquella regió. Pera invalidar l' acte generós dels diputats y senadors per Biscaya apela 'l diari madrileny al llenguatge groxut y escriu:

«Podrán ser pocos y no temibles esos maniacos enemigos de España, nacidos en el sagrado territorio de la Península; podrá ser evidente su insania y axiomática su ridiculez, mas un perro es un perro, y cuando molesta demasiado ladrando cerca de los talones se le rechaza y se le castiga.

Entre las debilidades del gobierno liberal, ninguna más lamentable que la tolerancia con los que hicieron gala de despreciar é injuriar á la nación. Es síntoma gravísimo de degeneración y decadencia la regresión, como ahora se dice, á un Estado inferior al Estado nacional. Los que no sienten más que la patria *chica*, sienten así porque tienen muy chica el alma. Semejante enfermedad moral puede producir el contagio en los espíritus enclenques y estrechos. Para evitarlo, el mejor de los lazaretos es la cárcel.»

De modo, que no hi pot haver, no ja justícia, pero ni sisquera commiseració. Es en vá que 'l art. 13 de la Constitució diga que tot espanyol te 'l dret d' emetre lliurement ses idees sense subgecció á la censura prèvia, y que ademés te 'l dret de reunir-se pacíficament y de associarse pera 'ls fins de la vida humana; es en vá que 'l art. 19 de la ley de impremta determine que les infraccions á lo previngut en la matexa que no constituïescan delictes, ab arreglo al Códich penal, serán corretgides governativament ab les matexes penes que aquest senyala pera les faltes comeses per medi de la impremta; y que l' article sisé de la ley de associacions prescriba que quan dels documents presentats — al Govern civil — en compliment del art. quart resulte que la associació dega estimarse ilícita segons lo Códich penal, lo Governador enviará còpia certificada de dits documents al tribunal ó jutjat de instrucció competent; es en vá, per fi, que en cap article del repetit Códich penal vinga compresa com á fet punible la propaganda á que 's dedicaven lo periódich y la societat de Bilbao. Es

tal la superficialitat y lleugeresa que gasten la gent de Madrid pera ensibornar als babaus de les provincies, que n' hi ha prou ab que un qual-sevol cride ¡al llop! ¡al llop! pera que tothom se alboroté y 's pose en mohiment.

Aquesta es la qüestió. Los socis de la *Euskaldun* sostenien un cúmul de idees sobre quina oportunitat, bondat y racional sentit, pot discutir-se, pero que no cap la sua coacció ni repressió dintre dels vigents organismes legals. La masoneria es mil vegades y baix tots conceptes ilícita, y no obstant, ni la persegüexen, ni contra ses grotesques exhibicions se reclama per los diaris de Madrid energia á les autoritats. Lo socialisme pretén subvertir los fonaments del orde universal, y ab tot desplega ayrosament ses banderes en periódichs, reunions públiques y associacions numerosíssimes. L' autonomisme cubá ha sigut lo fautor de la actual sagnanta guerra, y ni en lo Parlament ni en la premsa se li han posat entrebanchs. No es açó cohonestar lo separatisme. Lo que jo vull es que hi haja una regla jurídica única, concreta y comuna, y no que á pretext d' escúpols més ó menos hipòcrites y de passions més ó menos arbitraries, s' establesquen dualismes en la aplicació de les lleys y s' axequi la voluntat dels governants com á inconcús principi de dret. De admetre aqueixa magnitud indeterminada dels procediments governamentals, no sé endevinar la rahó ab que *El Imparcial*, —lliurecambista á tot vent,—se oposaria demà á un govern francament proteccionista qui considerás la propaganda del lliure cambi com enfermetat moralment contagiosa y la atacás *con el mejor de los lazaretos: la cárcel*. O 's tira la corda pera tots, ó pera ningú.

Y en quan á aqueix argument de que «los que no sienten más que la patria *chica*, sienten así porque tienen muy chica el alma,» diré á *El Imparcial* que la nostra fé sencerament regionalista nos ensenya que aqueix argument descansa en una falsetat y que precisament lo sostenir-lo nos ha d'uyt la més gran calamitat que sobre d' Espanya pesa. Los qui fan de la política una industria han volgut agrandar lo patriotisme fins á convertir-lo en una mena de cosmopolitisme, y la naturalesa humana es refractaria á tot lo violent, á tot lo que s' axampla per força. No volen que estimém á la regió, no volen que anyorém lo campanar de la parroquia, y apagantnos aquest sentiment íntim y verdader, acabém per no estimar res, ni la nació que han abortat los polítichs, ni 'l poble ahon

tením un troç de teulada y un clot pera la tomba. Lo que no 's té, no pot donarse. La regió es la pàtria immediata y única que conexém; precisament ella es la que 'ns dona una complexió especial que no lliga ab la de altres pobles; quan de la regió propia 's parla, sentím una vibració nerviosa que 'ns porta á accions generoses y nobilíssimes; la regió es una afecció y una idea, es lo cor y l'enteniment... Quan nos sía permés que aquest cor y aquest enteniment se mogan ab desembrás per la regió, aleshores pensarém ab Espanya; quan Espanya dexe que la regió 's desentrolle espontement y que faça lliure us de ses activitats y energíes pera la prosperitat dels seus fills, aleshores estimarém á l'Estat espanyol que serveix de llaç de germanó de totes les regions espanyoles. Però si nos diuen que substituhím lo patriotisme de casa per una ficció, si 'ns manen que reneguem de la nostra llengua y que esborrém la nostra peculiar fesomia, si 'ns obliguen á agenollarnos devant del dictador, açó jamay! Espanya pera les regions; les regions pera Espanya. Aquesta es la única fórmula de govern sensata y viable.

Després de tot, van essent tals les grolleries y lletgeses dels homes de la centralisació que «la regresión á la pàtria *chica*» es ja una necessitat imperiosa, es ja una qüestió de higiene social. Les energíes que *El Imparcial* reclama pera 'ls bescains de la *Euskaldun* les deuría reclamar, ab superior lògica, pera 'ls ministres de Gracia y Justicia qui fan malbé 'ls organismes judicials; pera 'ls ministres de la guerra qui vulneren la llei de quintes; pera 'ls ministres de Marina qui gasten lo pressupost en barcos inservibles; pera 'ls ministres d'Estat qui dexe al mitg del carrer açó que 'n diuen l'honor nacional; pera 'ls ministres de Hisenda que no saben posar á ratlla los excessos y frauds dels seus departaments; pera 'ls ministres de Foment qui consenten en les Universitats, catedràtics y llibres heterodoxos; pera 'ls ministres de Ultramar qui han duyt la desmoralisació á Cuba; en una paraula, pera tots los polítich qui fan del parlamentarisme una perpétua broma y del art de governar un constant insult á les consciencies rectes.

Mentres aquexes energíes no 's reclamen, jo que sé á lo que m'obliga la caritat, demanaré senzillament justícia pera 'ls perseguits bescains y aplaudiré als diputats y senadors qui gestionen lo predomini de la llei y de la llibertat sobre totes les ires dels cónsuls del centralisme.

CLAUDI OMAR Y BARRERA.

LES TRES VERITATS

(RONDALLA EN PROVENÇAL PER M. ANDRÉ)

Una vegada la guilla corria dies ha, desesperada de no trobar res pera la dent. Ja casi be no podia aguantar més; era aniquilada de defalliment, y la fam se la menjava; y queya un sol que estabellava les pedres.

Va travessar un campàs tot sech, y 's trobá á la vora d'una riera, y vegé en la altra banda un mas, mitg amagat entre una tofa de presseguers y de pereres, tots carregats de fruyta madura; mentres s'ho mirava ab uns ulls que li exien del cap, va arribarli 'l ressó del qui-cara-quich d'un pollastre.

—Ay, Deu meu! digué cayent de genolls sobre la riba, vetaquí la Terra de Promissió!... Y, mirantmela tant aprop, m'hauré de morir de fam; perque ni se de nadar, ni veig res que 'm puga ajudar á passar la riera!

Y la guilla plorava, y 's desconsolava y s'arrencava 'ls pels. Quan, tot plegat, tris-tras, baxa per la riera una barca, ab un Boch á dins qui, tranquilament, feya anar los remes.

—Ey! cridá la guilla desesperadament, ey! Boch, passam á la altra banda de la riera.

—No hi tinch res que dir, respongué 'l Boch; però, pagam.

—Soch miserable com un Job; no tinch ni una punta d'agulla.

—Oh, donchs axis, adéu; tirat á la aygua y neda que nedarás!

—No 'n se de nadar; escoltam, Boch maco, passam y no te 'n penedirás; t'ensenyaré tres grans veritats, que es molt bo de saberles: val més açó que quatre quartos.

—Ah! embolicayre de rahons! ¿tres veritats? Si may n'has dita cap, gran mentidera... Pero, tel vull protegirte, me fio de tu; ep! veste ab compte, perque si m'enganyes, te cabuco á dintre del riu.

—Tracte fet!

La guilla salta á dintre de la barca. Quan son al bell mitg de la riera, diu lo Boch:

—Ara vinguen les tres veritats.

La guilla, ajassada, tenia 'l cap entre les dues potes del davant en actitud de rumiar:

—Y, donchs, vetaquí la primera: la lluna no resplandeix tant com lo sol.

Y la barca s'anava acostant á la altra riba.

—Va la segona: la aygua y 'l ví son begudes qui no s'assemblen. Veyám, digas açó son mentides?

—Ah! murriet farsant, te rius de mí! Però á la tercera t'espero...

—Vetala aquí: Si tothom te pagués ab la matexa moneda que jo 't pago, no haurias de menester guardiola.

Y, al acte de dirho, com que la barca acabava de ser á la vora, la guilla fa un salt, y, sense ni donar les gracies, s'esquitllá rebenta cap al mas de la bona fruyta y del pollastre cantador.

Per la traducció: FRANK.

INSTITUCIONS DE CATALUNYA

LOS GREMIS

LA ORGANISACIÓ DELS GREMIS

LO CONCELL DE CENT CREAVA ALS GREMIS.—PRIVILEGIS QUE TENIA

A Barcelona los oficis mecànichs desde la época romana venien distribuïts en Corporacions ó Colegis de treballadors; ni la crudeltat del temps nos ha pogut privar de tots los vestigis de llur policia: algún ne queda pera honorífica y perpétua memoria de les arts barcelonines. En una Lápida Romana trobada á Barcelona, qual inscripció portaren Grutero, Grevi y En Pujades, s' hi llegeix la següent dedicació á Minerva pel Colegi dels Artistes (açó es, treballadors) barcelonins.

MINERVAE

AVG.

N. AVFVSTIVS.

HOMVNIO

IIII VIR. AVG.

COLLEGIO FABR.

DONO POSUIT.

Peró quan en lo reynat de l' Alt En Jaume ressucitá la industria, varen restablir-se les associacions gremials: mes, pera instituir-les en deguda forma, havia de fer-se ab permís superior: ó bé dels reys ó be del Concell de Cent de Barcelona. Aquest havia obtingut varis privilegis reys en virtut dels quals podia crear, reformar, dividir y unir tots los cossos de menestrals, y donáls-los ordenances ab facultat pera corregir-les, mudar-les y anular-les si fos menester.

Mes, ab tot y aquestes regalies donades á la Ciutat pera 'l foment de ses manufactures y comerç, lo rey podia també de sa propia autoritat crear Colegis y Gremis, donáls-los noves ordenances, ó fer adicions ó suplementes als estatuts anteriors que hagués donat lo Sabi Concell. També podia 'l rey donar un privilegi particular á qualsevol persona pera exercir tal ó qual art ú ofici, no obstant qualsevulla restriccions de les ordenances donades per la Ciutat á favor de aquell gremi. (1)—SALVADOR BOVÉ, PVRE.

(1) Jure civili Collegia eorum qui in aliqua civitate, vel Oppido eandem artem profitentur, vel idem exercent officium, sunt permissa, et approbata. Franciscus Marc.—decisio 801—n. 1 et plurimi auctores.

Civitas ergo Barcinonæ, seu Consules, et Proceres ejus, id est Concilium ordinarium ipsius Civitatis diversa obtinet regia privilegia, ex quibus potestatem habet creandi, et revocandi, uniendi, et separandi Collegia artificum, et Confratrias fabrorum ejusdem Civitatis, nec non statuendi, et ordinandi in ipsis, atque mutandi, corrigendi, et revocandi dicta statuta præter eam facultatem quam á jure communi omnes Civitates habent. Primum est privilegium Regis Jacobi Secundi datum Tarraconæ 10 Kalendis Februarii 1319 insertum in corpore juris Municipalis vol. II, lib. I, tit. 12, *De statutis y ordinacionis*, cap. únich, quo Civitati Barcinonæ perpetuam impartitur facultatem statuendi in ipsa, et ejus terminis ad bonum et tranquillum statum Reipublicæ, et ad fidelitatem regiam, et ipsius cum pœnis etiam corporalibus, usque ad ultimum supplicium, Secundum est privilegium Regis Petri datum Gandisæ 12 Kalendis Julii 1337 quo

La Casa del Lloctinent del Rey

Y L' ARXIU DE LA CORONA D' ARAGÓ

Fa alguns dies que circulá la nova de que 'l Govern havia accedit á les instancies de la Comunitat de Monges de Santa Clara, entregántleshi aquell edifici de planta quadrangular adossat al antich palau major dels qui foren los sobirans de Catalunya, quan aquesta disfrutava de vida política independenta.

A pesar de que posteriorment han vingut altres noves desmentint la primera, com que 'l perill no ha dexat d' exirtir, creyem que no será per demés recordar alguns antecedents històrichs pertocants á la qüestió.

En realitat hi ha que temer que més tart ó més dejorn se destine traslladar á Madrid nostre que hi ha espargits per les provincies. Tan es

Consulibus civitatis Barcinonæ licentiam concessit ut ipsi cum assensu, et voluntate Vicarii Barcinonæ possent eligere Consules in officiis mechanicis, in quibus constituti non erant, et tribuit præfatis Consulibus Barcinonæ facultatem conficiendi statuta, et ordinationes in prædictis officiis, et hoc privilegium continet clausulam, *durante placito Regis*. Sed Civitas isto privilegio usa non est cum habeat alia ampliora privilegia.

Tertium privilegium est regis Fernandi datum in Castro novo Neapolis 30 Novembris 1506, quo declaratur, et valde augetur, et extenditur prædicta statuendi facultas civitati Barcinonæ in præchalendato privilegio regis Jacobi anno 1319 tributa. Et quia super isto Ferdinandi privilegio inferius suscitabo dubia, ut clarè liqueat, verba ejus inseram, et sunt quæ sequuntur. Item com per antich privilegi Real la Ciutat pusca, è sie en possessio de ordenar en civil, y criminal per lo bon estament de la dita Ciutat, è haje fetas molts, y diversas ordinations en los oficis, y Confrarias en la dita Ciutat, y quis cun die se hajen de fer novelles ordinations en virtut de dit privilegi segons las concurrencias del temps, è molts dels poblats en la dita Ciutat per passions, y propis interessos hajen obtingut, è quiscun die obtinguen diversos privilegis particulars de Sa Alteza, per los quals pretenen no ésser tinguts á servar ditas ordinations per la dita Ciutat fetas, en gran dany, y perjudici de la República, è del dit privilegi que es perpetuo, y necessari á la dita Ciutat. Per tant los dits Consellers è promens de la dita Ciutat suplican á Sa Alteza li placia manar, y provehir, que tots los habitants, è habitants en la dita Ciutat, hajen, è sien tinguts observar les dites ordinations de la dita Ciutat fetas, ó fahedoras segons forma del dit privilegi no contrestant qualsevulla provisions, ó privilegis que de Sa Alteza hajen impetrats, ó per avant impetrarán. Plau á Sa Alteza. Quartum privilegium est ejusdem regis Fernandi datum in Oppido Vallisoleti 5 Aprilis 1509 quo Dominus Rex pro majori observantia præfati sui privilegii anni 1506 subjunxit eidem clausulam inhibitionis, et decreti irritantis.

Quintum privilegium est Philippi Regis datum Dertuzæ 5 Aprilis 1564 quo concedit, et elargitur expressè Consulibus, et Concilio ordinario Civitatis Barcinonæ facultatem liberè erigendi, et creandi, dividenti et separandi atque uniendi quæcumque Collegia et Confratrias cujuscumque artis, et officii prædictæ Civitatis, nec non condendi in eis, et circa ea quæcumque statuta, et ordinationes ipsi Civitati bene visas, quæ ab omnibus observentur Confratribus. Hoc privilegium continet clausulam, *durante nostra mara, et libera voluntate*. Sed parvi interest, cum Civitas habeat ad id alia privilegia. Sextum privilegium est Ferdinandi Regis datum Granatæ 6 Novembris 1499 quo Civitati Barcinonæ indulget, ut Proceres omnium Confratriarum ipsius ad sortem extrahantur ex bursis Concilii centum Juratorum ejusdem Civitatis, licet plures Confratriæ haberent privilegia eligendi sibi suos Consules, quæ eodem privilegio revocantur, et idem constat ex interpretatione Hieronymi Albanell Regentis Regiam Cancellariam acta 28 Novembris 1504 in 3. virid. fol. 18. Hoc privilegio Civitas sub hac forma non utitur, sed Consules ejusdem Civitatis habent divisim bursas omnium Confratriarum in quibus nomina Confratrum qui sibi videntur, imponunt, et exillis Proceres ipsarum Confratriarum ad sortem eligunt in Domo ejusdem Civitatis.

(Joan Pau Xammar: *Civilis Doctrina de Antiquitate, et Religione, Regimine, Privilegiis, et Praeheminentiis Iuclytæ Civitatis Barcinonæ*—Párrato XIII—pl. 124 y següents).

axis, que ja de lluny s'ha donat á conéixer aquest propòsit del centralisme espanyol. En les Corts del any 1814 ja s'tractà d'aquest assumpto, y, cinch anys després, l'inoblidable D. Prosper de Bofarull, cregué oportú publicar un follet ahon esposava algunes «*Reflexiones que sobre los perjuicios que ocasionaría á algunas provincias de España y en particular á la de Cataluña, la traslación de sus archivos á Madrid.*»

Sapigut es, que aquella construcció que consentí s'axequés l'emperador Carles V en les Corts catalanes que s'celebraren á Monçó en 1547 pera ésser utilitzada com habitació del Lloctinent del rey y celebració del Conçell de lo criminal, fou ocupada per los virreys fins al 1656, en que aquestos passaren á viurer en la Alla construïda en 1444 pera la venda de panyos y acondicionada convenientment pera aquest nou objecte; qu'e des de á les hores serví l'edifici en qüestió pera diferents objectes, fins que en 1716, Felip V lo cedí, junt ab aquella part del antich palau, á la repetida comunitat religiosa, en indemnissació del quin posseïa en aquells terrenos del enderrocat barri de Ribera; de la mateixa manera que fou indemnissada, entre altres entitats, la comunitat de frares de Sant Agustí y la gent de mar que hi tenien sa residència; que les clareses prengueren possessió del nou convent que se 'ls havia donat, als 9 d'Abril del 1718 y l'habitaren fins al 1835, en que fou precis abandonar-lo ab motiu de la supressió de les ordes Arxiu, y aquest perill es lo que corren tots los purament monàstiques; que per anarhi á viurer, tou precis canviar la reyal Audiencia á la casa de la antiga Diputació Catalana; que l'arxiu restá en lo mateix siti de moment, pero que passats alguns anys, se feu precis trauel per les males condicions del local que 'l guardava; y finalment, que per allà l'any 1850, al retornar les religioses de Sant Benet á son retir, se trobaren despossehides de la casa del Lloctinent del Rey, que era precisament la que havien pogut utilitzar primerament en temps del primer monarca borbonich d'Espanya.

Respecte al Arxiu, també se sap que 'l rey En Pere lo Cerimoniós, veyent lo descuydats que estaven los documents, que dels regnats anteriors s'havien anat acumulant, y entenent lo perill que corrien de malmetres, doná les claus del lloch ahon se guardaven á son escribá Pere de Peseya, perquè diariament cuydás de la seva ordenació y conservació. Que los successors del monarca aragonés imitaren á son antecessor en

tant lloable conducta, també es cert; com ho es que no s'interessaren pera tant rich dipòsit diplomátich los reys d'Espanya, especialment los de la dinastia austriaca, haventse d'arribar á Carles III pera trovar entre aquells, un gelós protector del arxiu, qui segurament hauria perdut moltíssim á mancar persones verdaderament ilustrades qui cuydaven d'ell, al mateix temps que consultaven son contingut.

En 1766 l'arxiver D. Francisco Xavier Germá, en una erudita memoria, exposava al rey la conveniencia de la traslació de la seva dependencia á un altre lloch no tant fosch, mesquí, poch decent y més segur, proposant que s'portás á la antiga casa de la Diputació catalana, aleshores en possessió de la reyal Audiencia del Principat. Atesa la instancia, recaygué sobre ella resolució favorable al cap d'un mes, y, en 1771, á 30 d'Abril, quedava, lo que se'n deya arxiu reyal, traslatat al edifici últimament citat. Però havent gestionat lo ja citat Bofarull la seva traslació, á 30 de Janer del 1836 en una reyal orde la reyna governadora D.ª María Cristina de Borbó, disposava que dit arxiver, d'acort ab lo governador civil y la Diputació provincial, dictaminessen respecte quin edifici seria lo més apropiat pera instalharhi aquella numerossíssima acumulació de memòries fehacients de fets esdevinguts en los temps passats. Lo dictamen recaygué en l'edifici del Lloctinent del rey, y aprovat per una altra reyal orde de 5 de Juny del 1838, á 19 de Juliol del mateix any lo repetit D. Prósper se possessionava del edifici tantes voltes esmentat; si be les vicissituds del temps no permeteren que fins á 18 de Desembre del 1853 se pogués celebrar la apertura del arxiu, convenientment colcat en lo siti ahon encar se guarda.

Vingueren les monges á ocupar aquell convent que Felip V havia designat y durant bastants anys tingueren d'abandonar, y be pot dirse que la instalació del arxiu de la corona d'Aragó vingué á ésser interina, desde 'l moment que no s'havia de creure que aquella comunitat se resignás á no reclamar aquella part del palau reyal que li havia sigut cedida per lo primer Borbó espanyol.

Aquesta es, segons nostres informes, la qüestió suscitada ab motiu de la versió que s'havia propagat. La havém esposada ab tota imparcialitat, abstenintnos de ferhi comentaris que creyém inoportúns en aquestos moments, y que fariám de bon grat si altres més alarmants circumstancies ho reclamessen.—RAMON N. COMAS.

MOVIMENT REGIONALISTA

ESPANYA

Catalunya.—De *La Dinastia*, òrguen del partit canoví de Barcelona, traduhim la següent nota:

«L'anunci de que 's procediria ab certa fluxedat contra alguns individus més ó menys inconscients de la societat separatista «Bizkaitarra», ha sollevat los intents d' alguns periódichs madrilenys qui demanen pera aquells monomaniachs tots los rigors de la Lley.

»Forem dels primers á censurar les indignitats de dits separatistes, com hem censurat les dels qui més ó menys vergonyosament apoyen la desmembració de la patria.

»Pero açó mateix nos dona dret, sense pecar de sospitosos, á fer notar la exagerada furia que en aquesta ocasió demostren los periódichs madrilenys, ben diferenta de la suavitat y misericordia de que fan ostentació quan se tracta d' altres delictes no menys graves, no ja contra la patria, sinó contra la Societat.

»Quan s' ha parlat d' augmentar lo rigor de la Lley contra 'ls anarquistes enemichs del genre humá, no hi ha haguda aquesta perfecta unanimitat de criteri que la premsa madrilenya exhibeix ara al demanar càstich fort pera 'ls separatistes del «Bizkaitarra».

»Molt importa la unitat é integritat nacional, però en l'ardor furiós ab que la defensen los periódichs madrilenys, pot ser que hi entre per més l'esperit centralisador que aquells patriòtics ideals.»

Dexém á *La Dinastia* la responsabilitat d' alguna petita inexactitut que 's conté en la traduhida nota, axis com tot lo que hi bage d' impuls rebutjador del qui sent passos aprop de la menjadora que usufructúa, però, veyent brillar en lo fondo de les paraules traduhides la veritat rectament sentida y sincerament expressada, 'ns felicítam d' aquest avens del colega, desitjant ab gran ardor que, apartada dels ulls la vena de la politiqueria puga anar al fi per los camins ahon troben, en mitg de grosses amargures, honor gran y satisfacció de la consciencia 'ls bons patricis de Catalunya.

—Lo redactor del *Diario de Barcelona* senyor C., després de parlar ab alabansa dels furs y dels orfeons euskars, acaba son article, retolat *Música y Regionalismo*, ab aquest esguerro:

Agradecemos, pues, lo bien y delicadamente que han regalado nuestros oídos; pero dejemos estar en paz al «regionalismo», que nada tiene que ver en el asunto.

Realment farà be 'l senyor C. de dexar en pau al Regionalisme; y encare millor si dexés tranquils també als orfeons. En aquestes coses no hi entén. ¿Que no 's recorda ja, aquest senyor, de la planxa que va fer tractant de denigrar al immortal Iparraguirre, lo creador del himne nacional de la raça euskara? Nosaltres no la hem oblidada, porque es d' aquelles coses que donen la mida d' una persona. Recórdeho ell també, y dexe que en lo *Diario* parlen de Regionalisme 'l seu company Maragall, y dels orfeons lo fill del propi senyor C, que saben molt millor lo que s' hi pesquen.

—L' Ajuntament de Girona, en sessió tinguda lo dilluns prop-passat, acordá celebrar ab motiu de les vinentes festes de Sant Narcís, un concurs de cobles

empordaneses, en lo que totes les que hi concorren, deurán executar una sardana obligada, y altra de lliure elecció.

—Pochs dies enrera arribá á aquesta capital D. Ferrán de Arteaga, catedràtic de Literatura espanyola en la renomada Universitat d' Oxford, qui segons se diu, rebrá la comissió de recopilar y estudiar los textos catalans que hi haja entre 'ls manuscrits que existexen en la biblioteca d' aquell important Centre d' instrucció, donchs s' assegura que n' hi ha molts y d' importancia pertenyents als sigles XIII y XIV.

—Lo president de la «Associació dels Coros de Clavé», D. Eusebi Benages, ha sigut nomenat soci honorari del Orfeo Bilbaí.

—Retallám de la *Fulla catalanista*, del *Diario de Mataró y la Comarca*:

«La ilustre escriptora D.ª Emilia Pardo Bazan al donar compte del *Congrés de les llengues romàniques* en Burdeus, al que assistí, parla de la presentació en ell d' un projecte d' idioma universal sobre la base del llatí, y diu qu' «alguns opinaven que ni 's devia escartir, altres creyen que sí, y la cosa doná peu á una disertació sobre 'l *volapük* y les repetides tentatives de fundació d' una llengua ab la qual se poguessen entendre tots los hòmens de qualsevol raça y nació. Convinguerem, afegeix, en que no 's veurá jamay realisar aquest somni, en primer lloch porque la immensa majoria dels hòmens *no sap ni son propi idioma* (¡qué veritat es açó!) y está mancat de capacitat per apendre un altre gayre be d' *adorno*; en segon lloch, porque les diferencies fonètiques, les menes de pronuncies, basten pera fer inintel·ligible un mateix idioma en dos payssos diferents. Sols les persones que tenen cert grau de conreu poden donarse 'l luxe de tenir dues llengues... Lo comunisme intel·lectual es tal volta 'l més impossible dels comunismes: cal resignarse á que axis com moltíssims individus son tota la vida lleigs, petits, entecats, dolents, antipàtics y viciosos, altres moltíssims han d' ésser ignorants, indoctes y llechs. Si be que pera lo que 'ls havia de servir á les nou dècimes parts l' idioma universal...»

«¿No es veritat qu' exes paraules traspúen seny per tots quatre cayres? ¿No es veritat qu' exes observacions estant plenament confirmades per la experiència?»

»Donchs, nosaltres los catalans nos veyém sotsmesos á un sistema d' educació intel·lectual, qual instrument es la paraula, contrari á lo que dicta 'l bon seny y exigeix la experiència. Nosaltres havém de fer per força, be ó malament, lo que la experiència y 'l bon seny diuen que no 's pot fer. ¿Se vol major tirania?»

—Gracies á la bona voluntat del Dr. Magarola, rector de la parroquia de Sant Pau del Camp d' aquesta ciutat, han començat los treballs de restauració de aquella antiquíssima iglesia. Exos treballs que 's porten á cap baix los auspicis del Excm. é Ilm. Sr. Bisbe d' aquesta diócesis y baix la direcció del arquitecte D. Francisco de P. del Villar y Carmona, retornaran á la admiració dels arqueòlegs y artistes un dels més preciosos exemplars del art romànic, que tants atractius te pera tot bon catalá que recorda que 'ls temps de son floxement foren los de constitució de nostra personalitat nacional.

—Donarem compte en nostre número anterior de la arribada y dels primers dies d'estada entre nosaltres de la llorejada Societat choral de Bilbao. Avuy, seguint nostra crònica, debém fer constar primerament la notable serenata que lo vespre del dia 27 del mes passat, doná en la plaça de Sant Jaume en obsequi de nostre Ajuntament. L'auditori, que omplia la plaça de gom á gom, aplaudí les peces executades y d'una manera especial lo *Guernikako arbola*, que fou entonat al acabar la serenata. Nostre ajuntament obsequiá després als orfeonistes ab un ben servit refresch, al que assistí D. Emiliá Olano, alcalde de Bilbao, que al finir la festa dedicá alguns elogis á nostra terra y expressá la simpatia que sent la capital de Biskaya vers la capital de Catalunya. Nostre alcalde, Sr. Rius y Badia, pronunciá després un eloqüent brindis enaltint les virtuts del poble basch, que acabá ab un visca al arbre de Guernica, altre á les Províncies Bascongades y 'l darrer á Catalunya. Se passá després á la Sala del Concell de Cent, entonanthi l'orfeó diferentes composicions, entre elles lo *Guernikako* y algún aplaudit *sortzico*.

Lo dissapte dia 28, doná l'Orfeó son segon concert en lo Teatre Líric, cantant entre altres peces la cançó catalana *¡Volém!* lletra d'En Trullol y música del mestre Canó, que fou necessari repetir pera fer parar los aplaudiments del auditori.

A les vuyt del matí del diumenge prop-passat unes 35 societats corals catalanes, se dirigiren al monument á Clavé, ahon l'Orfeó bilbaí posá una hermosa placa commemorativa de sa vinguda á nostra capital. Les societats corals entonaren lo *Gloria á España*; lo orfeó, lo *Guernikako arbola* y una composició expressa dedicada á Clavé; y tots junts cantaren lo *Gloria al Arte* del mestre Goula.

Acabada la festival dedicada á la memoria del inolvidable Clavé, tots los choristes se dirigiren á la fonda Park de Bonavista, ahon la *Associació de Coros de Clavé*, obsequiá ab un dinar als individus de la societat choral de Bilbao. Com la festa se celebrava en un embalat, puix los comensals eren uns trescents, una inoportuna pluja vingué á destorbarla; sens que per açó dexés de seguir lo dinar ab mes ó menys orde, y sense que al finalisar dexessin de brindar lo Sr. Benages, que en nom de la *Associació* oferi una rica medalla als bilbains; lo Sr. Garnechea, secretari del Orfeó; y 'l Sr. Goula (pare). Un redactor del *Noticiero Universal*, proposá als chors la obertura de un concurs pera premiar al autor d'una patriótica cançó, que á istil del *Guernikako arbola*, posés de relleu los sentiments y l'esperit de la regió catalana.

Lo concert anunciat pera 'l mateix dia en lo *Frontón Barcelonés*, s'hagué de suspendre á causa de la pluja, tenint efecte lo dimars passat ab assistència d'un públich distingidíssim, tant per lo nombrós, com per les famílies que 'l constituíen. Lo programa estigué constituït per diferentes peces musicals de les que no tenen l'atractiu del color local, una balada gallega y la cançó catalana *¡Prega per mi!* posada en música per la senyoreta Casagemas. Los admiradors á Barcelona del Orfeó bilbaí li feren en aquell moment ofrena d'un lira de plata y una corona imitant llorer,

acabat treball d'argenteria sortit del taller de don Joseph Morera. Era ja entrada-fosch quan los orfeonistes acompanyats per la banda municipal entonaren lo *Guernikako-arbola* posantse tothom dret y cap descobert axis que començaren á sentirse los primers acorts del immortal hymne de les llibertats bascongades. La bandera del Orfeó, saludá al públich, desfilant després entre frenétichs aplausos y forts visques á Bilbao y Barcelona, á Catalunya y Biscaya.

Lo mateix dia retorná l'Orfeó á sa patria essent despedit en la estació per representants y delegacions de gran número de associacions, als acorts del *Guernikako* executat per la banda de la Casa de Caritat y entre entusiastes visques á la fraternitat dels pobles euskar y catalá.

—La Capella Nacional Russa, que tan bons recorts dexá en nostra ciutat, sobre tot entre 'ls enamorats de la música regional, torna á esser ací, al objecte de donar alguns concerts en lo Teatre Principal.

—Llegim que s'ha constituït á Perpinyá un comité qui 's proposa organisar una romeria al monestir de Montserrat. Sortirán los pelegrins de la esmentada ciutat, lo dia 21 del mes que som, estarán dos ó tres dies á Montserrat, visitarán després á Manresa, des d'ahon vindrán á aquesta capital, ohint missa en nostra Seu lo dia 26.

Entusiastes de tot lo que contribuesca á agermanar los catalans de les dues vessants del Pyreneu, veurém ab lo goig més gran que tinga un bon éxit la idea que 's proposen portar á cap nostres germans de Perpinyá.

—Ha corregut per los diaris aquets dies la nova de que l'eloqüent diputat carlí, senyor Mella, desertava del seu partit pera ingressar en les de la conservaduría, deyen uns, ó en les republicanes, segons altres.

Sense entrar ni sortir en aquets que no sabém si hem d'anomenar comentaris ó murmuracions, dirém que 'l motiu qui 'ls ha determinat es lo discurs darrement pronunciat á Saragoça per En Mella; tradubint á continuació un solt de *El Heraldo de Madrid* en que lo corresponsal d'aquest diari á Saragoça, senyor Cúber, tracta de reflexar la impressió produhida per aquell discurs. Diu axis:

«Continúen los comentaris al discurs que pronunciá 'l diputat carlí senyor Mella en lo teatre de Pignatelli.

»Regna entre 'ls carlins gran disgust porque diuen que les idees manifestades per llur correligionari representen marcades tendències al republicanisme é impliquen un sistema innovador de procediments molt lluny de les tradicions del partit.

»Afegeixen que en aquest terreny En Mella va més enllá que 'l mateix senyor Pi y Margall, ja que aquest no ha acceptat encara 'l mandat imperatiu, que 'l diputat carlí no solament admet, sinó que patrocina y defensa.

.....

»Tampoch s'ha trobat be que porte tant lluny lo seu tradicionalisme, pretenent tornar als temps anteriors á la unitat de la patria, afirmant en son discurs la seva aspiració á una monarquia federativa verdaderament radical y estremada.»

—Dimecres passat una comissió de la *Associació dels Coros de Clavé*, feu entrega á D. Emili de Olano,

alcalde de Bilbao que actualment se troba en aquesta ciutat, del diploma y distintiu de soci honorari de la esmentada corporació, per sos desvetllaments á son favor quan los coristes catalans visitaren la capital de Biscaya. La mateixa *Associació* feu encàrrech al «Orfeo Bilbai» de que fessin present d'altres iguals diplomes y distintius als Srs. Martinez Rivas y Soler que tant treballaren pera lo bon éxit de la expedició á les regions bascongadas.

—Lo distingit escriptor D. Cosme Vidal, té en preparació una obra que tracta d'Alcover, sa vila nativa, que no sols la descriurà en son estat present, sinó que la historiarà en les èpoques romana, alarb y cristiana.

—La societat choral *Catalunya Nova* que dirigeix lo mestre Morera, ha instalat son domicili en lo carrer de Roig, n.º 44, principal.

—Lo mateix dia que marxaren cap á sa terra 'ls orfeonistes de Bilbao, alguns d'ells nos feren l'honor d'una visita encaminada principalment á donarnos testimoni del agraïment ab que havien llegit l'article *Lo Separatisme*.

Convençuts de que 'ns convé molt solidarisar, sense fòndrela la acció regionalista en les diferents nacionalitats espanyoles, nos causá gran satisfacció la amabilitat germanívola de nostres companys biscaïns.

Madrid.—Los vents de França van fent, com sempre, l'acostumat efecte entre la gent que mana. Després del projecte *descentralisador* d'En Navarro Reverter, ha aparegut lo Ministre de Foment fentnos un discurs en la obertura de la Universitat Central, á favor de la descentralisació de la ensenyança. Vegis pera mostra lo següent apartat:

«Obrim la porta á les ciències tecnològiques, descentralisém la instrucció pública.»

Altres dels profits de la descentralisació de la ensenyança pública, es que la ensenyança descentralisada permet donar á cada regió los estudis propis de son caràcter y de son geni y que provoca la espontaneïtat, la originalitat, la individualitat, sense que les lletres, les arts y les ciències dormen lo somni de la tradició y de la rutina.»

Llevat de que 'l senyor Ministre ha demostrat no saber lo que vol dir *tradició*, tot lo demés nos donaria esperances molt afalagadores, si fos possible creure en les promeses dels polítics. Per desgracia la intel·ligència dels noys catalans, seguirá sofrint los martiris de la ignoble pedagogia castellana.

Castella la Vella.—Nostre excelent company de Santander *La Región Cantabria*, ha dextat de ser orguen del partit carlí en la Montanya, convertintse en diari noticier de la localitat. Com que en mitg y per sobre del seu carlisme *La Región Cantabria* ha fet sempre honor á la causa regionalista, esperám que aquesta ha de guanyarhi ab lo deslliurament de nostre company dels compromisos entrebancadors de la disciplina del partit.

Euskaria.—Lo Jurat dels Jochs Florals euskars, organitzats per la *Association Basque*, reunit á Bayona á mitjans del mes passat, acordá concedir un segon premi, á D. F. Alén de San Sebastián; un tercer, á D. P. Dibarrart de Baigorri y una menció honorífica á D. Bonifaci d'Echegaray de San Sebastián.

ESTRANGER

França.—Los diaris *Le Temps* y *Le Journal des Débats*, parlen llarch y elogiosament de una memoria presentada per En Kerjegu á la Comissió parlamentaria de descentralisació, sobre 'ls medis de aplicar los principis descentralisadors als serveys del comerç, de la industria, dels correus y dels telégrafos.

—Lo distingit escultor Viau, membre de la escola felibrenca de Paris, s'ocupa en la fundació d'un periódich *federalista*, qui veurá la llum á Cavaïoun.

—Des de Nimes, escriuen á *L'Aiòli* parlant de la anada que hi han fet los chors catalans:

«Hém tingut la visita de 300 cantayres catalans, de la associació *Euterpensé*, de Barcelona, tots coberts ab les barretines roges, qui 'ns han fet sentir, en lo clos de les Arenes, los hermosos chors catalans del compositor Clavé. Nostre públich los hi dispensá una acullida entusiasta, y 'l felibre Lluís Bard los hi doná en provençal la benvinguda germanívola:

Catalougno es la sorre ilustro de Prouvenço;

Tóuti dous an giscla dou grand aubre latin,

Unido dins l'amour, an la memo cresénço;

Em la memo esperanço, an lou meme de tin.

—Li escriuen d'Arles al ja citat company *L'Aiòli*, d'Avinyó:

«Sembla que está movent molta fressa lo método de En Savinian, d'ensenyança del francès per medi del provençal. Diuen que la Universitat s'ha prés la cosa ab empenyo, y que igualment se'n ocupen algunes societats científiques, puix que les principals escoles populars de Provença adopten aquell mod d'ensenyar y que 'ls senadors y diputats comencen de decantarse en favor seu.

Los bisbes d'Anvers y de Montpeller han dirigit á En Savinian lletres de felicitació. Y, lo que es més important encara, lo Papa Lleó XIII, per medi del cardenal Parozzi, secretari de les Lletres Llatines, al acusar rebut al bon felibre de son llibre de traducció provençal-francesa, li'n fá tots los elogis, li dona tots los encoratjaments y totes les benediccions que 's mereix.»

—Dimars d'aquesta setmana l'eminent escriptor y distingit amic nostre En Maurici Barrès doná una conferencia á Marsella, sobre la Descentralisació, lo Federalisme y la Autonomia municipal. La sala era plena á vessar quan En Pere Bertas, lo jove y convenut regionalista, ara regidor y sots-alcalde del Ajuntament marsellés, pronunciá una alocució ardenta, á la que seguí un discurs-prefaci d'En Boyer, diputat qui en la Cambra ha fetes repetides demostracions de son entusiasme á favor de la descentralisació. Acabat, aparegué en la tribuna 'l conferenciant Barrès. Heus aquí 'ls termens ab que 'n fá la presentació un diari local: «Es un home jove, d'aspecte un xich fret, pero al qui un s'avesa depressa y de bona gana. La expressió es mesurada, ponderada. Res d'esclats de veu, y casi bé gens d'accionat. Se veu desseguida que l'orador es nat sots un cel diferent del nostre. Mes afayemnos á afegir que la forma es sempre molt purificada, elegant, matisada, d'una admirable precisió...»

Lo que digué En Barrès no volém esposarnos á falsificarho ab lo diu que —m'han dit dels diaris que hi

dediquen solts de *reporter*. En Barrès te la bona costum de fer estampar les seves conferencies y esperám que no hem de tardar en veure 'l text de la de Marsella. Pera allavors guardám lo parlarne llargament.

Lo que sí convé posar aquí, es, que fins lo diari de Marsella qui combat les teories federalistes d' En Barrès, fa aquesta salvedat: «No per açó dexa de ser una veritat que les conferencies de l' estil de la d' En Barrès son de verdadera utilitat. Fan néixer una agitació saludable en la Província, treballen en son despertament, la inciten á sentir mes y mes la necessitat y la conveniencia de noves franqueses municipals y departamentals, y á reclamar son rejuveniment y 'l seu deslliurament, axis en lo terreno administratiu com en l' intelectual...»

Austria - Hungria.—Lo cambi del ministeri verificat ara en aquest Estat, ahon viuen tants nacionalistes en activa demanda de sos drets á la vida, per algunes d' elles ja un xich recobrats, te pera les nostres afeccions una importancia bastant granada. N' indicarem, donchs, la trascendencia presumible, traduhint les apreciacions sintètiques d' un diari estranger molt ben informat. Diu aquest diari: «Cal reconèixer que tothom ó poch menys li ha fet bona rebuda, y que, de moment, lo ministeri se presenta sots los millors auspícis. Lo compte Badeni (President del ministeri) tindrà á favor seu la ajuda entusiasta dels polonesos, als qui, en sa simpatia envers la Galitzia, ha tractat tal vegada un xich massa bé. Los conservadors del Club Hohenwart no s' empenyarán en combatrel, puix s' es assegurat lo bon tracte d' una fracció important de la colla ab ses promeses als feudals de Bohemia y ab la entrada del comte Ledebur en lo ministeri.. Fins y tot se parla d' haverse endolcit los jovens-txechs, aquets irredentistes de la oposició. L' axecament del estat de setge á Praga, la visita del Emperador ó de un arxiduch á la Esposició etnogràfica, y pot-ser algunes altres concessions, haurán, sens dupte, y apesar de lo que ells diguen, vinclat una mica la llur intransigencia...»

—En un meeting del partit jove-txech, celebrat á Praga á la fi del passat mes de Setembre, y al que assistien un gran nombre de adherents, foren adoptades dues resolucions, consignant que, apesar del cambi de govern en la Austria, no hi havia motiu de modificar la actitud y la táctica del partit, y, ademés, que 'ls clubs txechs de la Cambra dels diputats no podrán entaular negociacions eventuals ab lo govern sinó es ab la avinensa de tot lo partit.

LO REGIONALISME EN LA PREMPSA

LA VEU DEL MONTSERRAT. Vich, 28 de Setembre: *Festa poética de Santa Maria de Ripoll. Sermó predicat en lo pontifical pel Dr. D. Joseph Torras y Bages, Pbre.*

LA RENAIXENSA. Barcelona, 29 de Setembre: *Escrips del Excm. Sr. D. Manuel Durán y Bas*, per D. E. Moliné y Brasés. Referintse á la edició que dels matexos ha costejat lo Foment del Treball Nacional, proba entre altres coses que la sobressortint personalitat del Sr. Durán, es una de les que sens cap dupte deuen

posarse entre 'ls precursors del catalanisme polítich.

—4 d' Octubre: *Lo Regionalisme y 'l «Brusi.»* Réplica al redactor C. del *Diario de Barcelona*, que en un article tractant del Orfeo de Bilbao, demostra ésser un antifuerista de cap d' ala.

L' OLOTÍ. Olot, 29 de Setembre: *Lo Regionalisme no es separatista*, per D. N. Font y Sagué. Estracte de son llibre «Estudi sobre 'l Regionalisme.»

LA COSTA DE LLEVANT. Sant Pol de Mar, 29 de Setembre: *La festa poética de Ripoll.* Transcrit de *La Veu del Montserrat.*

LAS CUATRE BARRAS. Vilafranca del Panadés, 29 de Setembre: *L' Arxiu de la Corona d' Aragón.*

LO CATALANISTA. Sabadell, 29 de Setembre: *El Imparcial y 'ls separatistas bascongats.* Merescuda fuetada al periódich madrileny, per la manera que tractá la qüestió del Bizcarrar. —*Lo Regionalisme francés y 'l catalá*, per D. Lluís Durán y Ventosa. Transcrit de *La Renaixensa.*

DIARIO DE MATARÓ Y LA COMARCA. Mataró, 30 de Setembre: *Las colonias catalanas en Sardenya*, per D. Gayetá Cornet y Mas. Estat actual de la llengua catalana en la illa de Sardenya.

EL NACIONAL. Madrid, 1 d' Octubre: *Actualidades gráficas.* —*Santa Maria de Ripoll.* Dos grabats, la portada del monestir y 'l retrato d' En Joseph Pellicer, acompanyen un article d' En F. Barado, en que, parlant de la restauració del cenobi ripollés se fa justicia als mérits que en la patriótica y artística empresa te contrets lo citat historiador y arqueolech, nostre molt estimat amic, pero s' obliden totalment los corresponents á altres persones que en la obra de restauració de Santa Maria de Ripoll s' han fet un nom que si no saben respectar los diaris de Madrid, sabrá prou de fer immortal l' agraument y admiració dels catalans.

LO SOMATENT. Reus, 1 d' Octubre: *Nostra parla*, per G... Tracta de la conveniencia d' acabar ab lo martiri que passen los pobres noys, volguentlos fer aprendre en una llengua forastera.

—2 d' Octubre: *Las colonias catalanas en Sardenya*, per D. Gayetá Cornet y Mas. Transcrit del *Diario de Mataró y la Comarca.*

EL FUERISTA. San Sebastian, 2 d' Octubre: *Aquí y allí.* Entusiasta adhesió á la idea d' agermanar los esforços regionals de Catalunya y la Euskaria, inspirada per la poesia del company Cabot y Rovira, que publicarem en nostre número anterior, un de quins fragments reproduheix en nostra parla l' il·lustrat colega guipuzcoá.

EFEMÉRIDES CATALANES

OCTUBRE.—Día 7.

1468 En aquesta diada l' alemany Joan Gherling acaba d' estampar en la ciutat de Barcelona lo «*Pro condendis orationibus juxta grammaticas leges litteratissimi autoris Bertholomei Mates libellus exorditur.*» Capmany havia dit que nostra ciutat havia sigut entre les d' Espanya la primera en conèixer l' impremta fixantse en una obra estampada per los anys 1471; aquesta afirmació fou contradita per lo P. Mendez al publicar la seva *Tipografia espanyola* y semblava

que aquella gloria corresponia á Valencia, pero descubert posteriorment lo llibre indicat encara te rahó lo inolvidable autor de les Memories.

Día 8.

1802 Per una R. O. de Carles IV queda establerta la Caritat de la Provincia de Barcelona en lo carrer de Montalegre, en aquell edifici qui havia servit de Seminari del bisbat y més anteriorment per convent de Monges de Montalegre. Fou adicionat ab noves construccions que esteriorment se veu no estan acabades encara.

Día 9.

1839 Naix lo més popular dels poetes del renaxement literari catalá en Frederich Soler, malaguanyadament mort fá tres mesos. No fou realment lo creador del teatre regional de Catalunya, puix altres lo precehiren ab obres dramátiques escrites en nostra parla, pero fou sí, lo qui li doná més impuls. Com á poeta lírich, per assenyalar la seva válua, bastará dir que 'n obtingué lo titol de Mestre en Gay Saber.

Día 10.

1844 En aquesta diada en que oficialment se celebra y se celebra encara l' aniversari del naxement de la que fou reyna Isabel II, los barcelonins disfrutaren de dos espectacles, lo de la colocació de la primera pedra de la plaça mercat de Santa Caterina y lo de la iluminació del rellotge de la fatxada del edifici del palau reyal que existia devant de la Llotja, de manera que veyentse per trasperencia los nombres de la esfera, se podia saber á la nit lo mateix que de dia quina hora era. No es una gran cosa, aquesta innovació, pero també en açó forem los primers d' Espanya.

Día 11.

1652 Després de dotze anys de guerra civil entre los catalans y Felip IV de Castella, suscitada per los mals tractes rebuts per aquells del odiat comte-duc d' Olivares, se dona fi á aquella desunió y lluyta jurant dit monarca á Lleyda la conservació y observancia dels furs, constitucions y demás privilegis del Principat. Açó significa lo reconexement de la rahó que n' apoyava als *rebeldes* fills de Catalunya, al oposarse, no al rey, sino als governants conculcadors de sos drets.

Día 12.

1497 Arriba á Barcelona un correu portant la trista nova de la mort del príncep D. Joan, primogénit dels reys católics y en conseqüencia hereu á les coronas d' Aragó y Castella. Havia succehit tant dolorós succés feya 7 dies en la ciutat de Salamanca y fou víctima de la pesta. Ab aytal motiu vestiren de dol los diputats, los oïdors, los advocats y tot lo personal de la Generalitat.

Día 13.

1815 D. Agustí Ginestá, natural de Piera, fou altre aprofitadissim dexeble del Colegi de Cirugia de Barcelona y després opositor brillantissim á diferentes cátedres de Barcelona y últimament á la de Madrid que desempeñyá fins al esdevenirse la seva mort en la predita diada. Contemporani dels Canibells, Virgili y Gimbernats, fou un altre dels qui contribuïren al desenrotlló de la ciencia á Espanya. Estensos foren sos

conexements científics y abundants los lligüístichs. Home de verdader valer, escrigué molt però dexá publicat molt poch.

RAMON N. COMAS.

DIETARI DEL PRINCIPAT

Dia 27.

Una comissió de pares dels estudiants que en lo vinent curs han d' assistir á la classe d' un professor quins textos han sigut condemnats per la Congregació del Index, visita al Excm. é Ilm. Sr. Bisbe d' aquesta diócessis al objeete de tractar del medi d' arribar á una solució que armonise l' interés moral y l' professional dels dexebles.

Dia 28.

La *Gaceta de Madrid* publica una R. O. expressant l' agraphiment ab que la Reyna ha vist l' acort del Ajuntament de Tarrassa de concedir cinquanta cén-tims de peceta diaris á les families dels reservistes de son terme municipal.

—Lo Colegi de Metges de Barcelona, acorda presentar á la Delegació d' Hisenda una llista de tots los metges que exercexen sa carrera sense pagar contribució.

—Lo Excm. é Ilm. Sr. Bisbe d' aquesta diócessis dirigeix una esposició al Ministre de Foment, demanant que 'l Govern declari que les obres de D. Odón de Buen condenades per la Iglesia, no poden servir de text en les Universitats d' Espanya; que 'ls dexebles matriculats en la classe de dit catedràtich nó están obligats á assistir á ses lliçons; y finalment, que 's disposi que la cátedra de Historia Natural de la Universitat de Barcelona, sia desempeñada per un professor interi que no sia anti-católich, sense que 'l Sr. Buen pugua formar part del tribunal d' exámens.

Dia 29.

Llegim que han sigut tancades les escoles públiques de Breda, per haverse desenrotllat lo xarrampió en la esmentada vila.

Dia 30.

S' ha disposat que aquesta Tresoreria d' Hisenda entre en la sucursal del Banch d' Espanya, cinch milions de pecetes que sobren després de cobertes les atencions d' aquesta provincia.

—Se celebra la solemne obertura del curs de 1895 á 1896 del Seminari conciliar d' aquesta diócessis, llegint lo discurs inaugural lo catedràtich d' Historia natural Dr. Palou.

OCTUBRE.—Dia 1.

Durant lo mes de Setembre s' han recautat en aquesta Delegació d' Hisenda, 6.349,508 pecetes.

—Ab la solemnitat de costum s' obra 'l curs de la Universitat de Barcelona. Lo discurs inaugural ha estat encarregat al Dr. Torá.

—Diu lo *Diario de Tarragona* d' aquest dia:

«L' agent executiu de la zona de Valls va á procedir al embarch de 120 masies que están en descobert en lo pago de la contribució.»

Dia 2.

Dexa 'l càrrech de President de la Audiencia territorial de Catalunya, D. Joseph Rodriguez Roda, pera passar á Madrid ab lo càrrech de magistrat.

—Se trova á Barcelona lo Ilm. Sr. Dr. Estalella, bisbe de Teruel.

Dia 4.

Telegrafien de Madrid que la comissió de la reforma aranzelaria antillana ha acordat, per 11 vots contra 7, no derogar la ley de relacions comercials de 1882.